

ELS MOTIUS DEL LLOP O EL SENTIT DE LA DERROTA

Isidor Cònsul

Joan Margarit, Els motius del llop. Columna. Barcelona, 1993

Fa un grapat d'anys, quan moure's pel país volia dir anar amb tren, als poblets de l'interior hi arribaven, de tant en tant, els viatjants de comerç carregats amb formidables maletes. Eren personatges singulars, de fonda i andana, que traginaven amunt i avall un mostrari completíssim del món que representaven. A tocar de casa hi tenien botiga uns espadenyers i, més d'un cop, havia badat amb l'extens repertori de sabates i espadenyas que s'acomodava, confortable, a l'infern d'aquelles valises monumentals.

Els seixanta-quatre poemes d'Els motius del llop m'han recordat amb insistència la imatge dels viatjants d'antany. En cinc apartats diferents, el poeta presenta els registres més representatius de tota la seva obra anterior, alhora que tempta el lector amb possibilitats de músiques noves. Potser els punts de més novetat passen per un sedàs desigual i sospito que el to irònic, amb un pensament de sarcasme, de poemes com El banquet o Antífona només tenen la gràcia del contrapunt lleuger a una obra essencialment tocada per la transcendència. Qui sap si és per aquesta raó que la veu del poeta hi grinyola més del compte i, tornant al simil del viatjant de comerç, són peces que cal veure com el llançament insegur d'un producte nou i de futur més aviat incert. En canvi, jugant la vella estratègia de la metamorfosi, un poema com Garota, o la quarta secció dedicada al jazz, semblen punts més segurs per obrir rodals nous en una poesia que té molt fressats els camins de sempre.

CAMINS DE CONTINUITAT

Els motius del llop, títol manllevat de Rubén Darío, és un poemari en cinc seccions, presidit per una sola veu -el lligall de l'experiència- que atorga

unitat a les diferents músiques del volum. La continuïtat amb la lírica anterior del poeta queda clara en la contundència dels versos inicials i, fet i fet, la primera secció del conjunt, Principis i finals, insisteix en un tema recurrent de Joan Margarit d'ençà l'Edat roja (1990): la reflexió des de la tardor de la vida i la poesia com a mirall cruel que reflecteix les frustracions i el drama de l'existència. La derrota del pas del temps pren la forma d'una esquerda en un poema memorable sobre la pau aparent de la llar. Es una esquerda al mur de la vida que, tot i assenyalar dubtes i l'ombra del desencís, no fa trontollar la seguretat de l'edifici. I és així perquè no hi ha cap amagatall sense esquerdes ni recers lliures de desenganys. Bé que ho sap el poeta quan, metamorfitzat en garota, reconeix que la seguretat neix de la foscor i de viure presoner a l'interior de la pròpia armadura. Sap que camina maldestre per les onades de l'existència i que, en el mar perillós de la vida, li cal trobar la roca d'on ja no es mourà mai més: A fora hi ha la llum i el cant del mar./ Dins meu la fosca: la seguretat.

La segona part del volum és la que porta per títol Els motius del llop i aprofundeix aquesta mateixa temàtica en el retrat moral del poeta. Els versos insisteixen, novament, en el pas del temps, en la derrota diària del viure i en les restes de vells somnis enrunats. Ara, però, la veu del poeta s'ha disfressat de llop domèstic i, com en la història franciscana de Gubio, assaja d'explicar els motius que l'amansiren. Fou la duresa de l'hivern, la solitud i la fam d'amor els qui l'empenyeren a pactes morals/ fets de subtils enganys. Emfasitza que matrimoni i família/ mai no han fet poesia,/ i que són la coartada de fera solitària/ que es llepa i dissimula/ els sentiments de culpa/ seguint amb el cap cot/ aquest camí de gos. A vegades, quan se li desperta la consciència salvatgina, el llop prova debades de rebel·lar-se i udolar. Ferotge, voldria saltar al coll del present per salvar-se, però s'adona que és massa tard: vell i cansat, només pot grunyar i ensenyar les dents car la soledat/ a certa edat

no es cura. Per la mateixa regla de tres, allò que importa, es que la derrota tingui dignitat i pugui amorosir-se, pel cap baix, amb una mica de sentit.

MESTRES I AMICS: EL JAZZ I LA LITERATURA

Les altres seccions del llibre encaren, respectivament, els topants de l'amor i el desamor (tercera part: Primer amor), uns altres poemes es vinculen a la música, al jazz sobretot (quarta secció: Remolcadors entre la boira) i els darrers s'adrecen a una reflexió sobre el fet literari (cinquena part: Camí de Reading). I torno a recuperar la imatge dels vells viatjants amb les maletes curulles. Els temes de la tercera i de la cinquena secció són vells coneguts de l'escuderia margaritiana, gèneres clàssics que el poeta ha tractat amb encert i delicadesa, productes de qualitat i de mercat segur, sense problemes ni ensurts. La poesia amorosa és una corda essencial de la veu de Joan Margarit i el Cant a Raquel porta al lector la flaire intensa i llunyana dels seus primers títols catalans. En una línia similar, Camí de Reading no s'allunya gaire del record ni dels poemes que acomboiaven Llum de pluja (198). Hi ha diferències, és clar, però en ambdues experiències hi sura el mateix nuvol de fragilitats que agermana el lector amb el poeta i les geografies mítiques de l'art amb el moll de l'ós de la creació.

Molt més nous semblen els poemes de Remolcadors entre la boira, que fan camí pels ravals de la música -sobretot del jazz- i d'on sobressurt l'homenatge a un nom propi: Charlie Parker. La seva funció tira a fer més comfortable l'existència i per això es configuren com unes crosses que ajuden a caminar per la boirosa realitat de la vida. En la solitud de cadascú, sempre hi ha un saxo que fa de remolcador entre la boira, o bé dues trompetes com llampades d'hospitalitat i de consol entre ermots i paratges desolats.

El comissionista és ara a l'andana i les maletes, assegurades amb corretjam de cuir, guarden geloses el repertori de poètica margaritiana: una obra que és presidida pel rigor, que fa rodar els eixos d'antics engranatges

i que apunta el voraviu de nous topants més intensos i afligits. Poemes solcats
per la derrota del viure, amb l'esforç, però, de trobar sentit, ni que sigui
paradoxal, a l'inevitable ensulsiada del temps.

Isidor Cònsul